Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 104. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 5-го МАЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 104. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, MAY 5, 1921. — THREE CENTS

Сенат ухвалив іміґраційний закон.

ПОПРАВКИ ДЖАНСОНА ДЛЯ ОХОРОНИ ПЕРЕСЛІДУВАНИХ РЕЛІГІЙНО І ПОЛІТИЧНО ВІДКИНЕНІ.

ВАШИНГТОН, 3. мая. — Протиіміграційний законопроєкт Дилинггема, котрий обмежує число нових іміґрантів до 3 процентів числа ріжних підданих, перебуваючих в Злучених Державах в 1910. році, перейшов ухвалу сенату; за билом голосувало 78 сенаторів, проти один, а був ним демократичний сенатор з Мезуре Рід.

Рівночасно сенат відкинув 60 голосами проти 15 поправку сенатора Джансона до сего законопроекту, на основі котрої малося допускати до Злучених Держав всіх тих, що могли доказати іміграційним властям, що вони приїзджають до Америки тому, що їх переслідують релігійно або політично.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПЕРЕХОДИТЬ ПІД ОБРАДИ СПІЛЬНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Так як межи законопроектом, ухваленим сенатом, та законопроектом, ухваленим палатою послів, заходять певні ріжниці, то законопроект переходить тепер під обради конференції делегатів обох сих тіл. Сподіються однак, що буде прийнятий такий закон, як його ухвалив сенат. Як президент підпише законопроект, то закон увійде в життє в 15 днів по його підписі. Закон буде обовязувати до 30. червня 1922. року.

ДЕБАТА НАД ІМІҐРАЦІЙНИМ ЗАКОНОМ.

Ухвалу іміґраційного законопроекта попередила горяча дебата, треваюча кілька годин. Головну промову виголосив сенатор Рід, котрий противився не лише ухваленню законопроекта без поправки Джансона, але й з поправкою. Він виказував, що законопроект зовсім непотрібний. Він висмівав твердження, що мовляв Злученим Державам грозить навала небажаних іміґрантів. Він горячо боронив права захисту для переслідуваних релігійно і політично.

Говорив він:

„Я не можу найти в своїм серци страху перед чоловіком, який покидає свій рідний край, щоби хвалити свого Бога або виконувати свої політичні права. Очевидно, я не позволивби прийти сюди чоловікови, який старається повалити силою наш уряд, але я захований право свобідного перебування для тих, що хочуть молитися так, як се уважають за відповідне, і для тих, котрим відобрано політичні права в старім краю."

НАЙБІЛЬША СТАЛЬОВНЯ ОБНИЖАЄ РОБІТНИКАМ ЗАПЛАТУ.

НЮ ЙОРК, 3. мая. — Найбільша стальовня Ди Юнайтид Стейтс Стіл Корпорейшен обнижила своїм робітникам заплату о яких 20 процент. Знижка має обовязувати від 16. мая. Судя Гері, президент ради директорів компанії, заявив, що в той спосіб він хоче ощадити 58 міліонів долярів річно.

Знижка, проголошена Юнайтид Стейтс Стіл Корпорейшен, відноситься до яких 300.000 робітників, занятих по фабриках сеї великої компанії. Якби знижка увійшла в життє, то робітнича заплата сталевих робітників знижилабися майже до тої висоти, на якій вона стояла в 1917. році.

Рівночасно з проголошенням знижки компанія робить неясну обіцянку, що вона незадовго знесе 12-годинний день праці.

ЗНОВ ПРОБУЮТЬ ПЕРЕГОВОРІВ В СТРАЙКУ МОРЯКІВ.

ВАШИНГТОН, 3. мая. — Як подав до публичного відома адмірал Бенсон, завтра має відбутися нова конференція межи представителями корабель та представителями робітників, котрої ціллю має бути вилагодити непорозуміння межи обома сторонами, яке довело до страйку морських робітників.

Коли послідної пятниці морські робітники відкинули пропозицію властителів корабель та федеральної корабельної ради і не хотіли приняти 15-процентову знижку заплати, і коли в наслідок того друга сторона зірвала переговори, моряки віднеслися зі справою до президента Гардинга, котрий віддав цілу справу секретареви праці Дейвисови та секретареви торговлі Гуверови. В наслідок кількох конференцій межи Дейвисом та представителями робітників приходить тепер до нової конференції.

СТРАЙК МОРЯКІВ ВІДБУВАЄТЬСЯ ПРАВИЛЬНО.

НЮ ЙОРК, 3. мая. — Провідники морядських юній виїхали на конференцію до Вашінгтону, а юнійні урядники, на котрих руки полишено провід страйку, докладають усіх старань, щоби не допустити вітрильні судна до наймання страйколомів. Вони спустили на воду патрольову лодку, яка їздить від піру до піру і повідомляє моряків про страйк.

Оператори бездротного телеграфу на американських кораблях прилучилися вчора до страйку решти морської служби.

ХОЧУТЬ ЗАВЕСТИ ОБМЕЖЕННЯ НА СУДДІВ ТА ЧЛЕНІВ КОНГРЕСУ.

ВАШИНГТОН, 3. мая. — Сенатор Бора вніс в конгресі законопроект, після котрого мається карати суддів, котрі будучи в уряді займалибися якиминебудь другими бизнесами, та членів конгресу, які, будучи членами палати послів або сенату, займалибися адвокатурою.

Сей законопроект звернений проти таких суддів, як судя Лендис, котрий побирав величезні пенсії від бейзболової компанії.

ВСІ ПАСАЖИРИ ВРАТОВАНІ ЗІ ЗАГНАНОГО НА СКАЛИ КОРАБЛЯ

Як доносять з Блек Айленд, в стейті Ровд Айленд, всі пасажири з корабля „Мормуґо", що наїхав підчас мраки на підводні скали, вже переправлені щасливо на сушу або на другі кораблі. Послідний ладунок пасажирів забрав американський воєнний корабель Ковел; в сім ладунку були самі мущини, так як жінок та дітий забрано попередно на кораблі „Ґіб" та „Мекала".

Переправивши щасливо людий, корабельна служба подбала за худобу, яка є на кораблі. Наперед постаралися за сіно для неї. Корма для худоби вийшла уже два дни тому, а моряки живили її травою з сінників до спання.

Пасажирів пересилають до їх місць призначення зелізницею. Зелізницю до міста Бедфорду та Ню Йорку заплатить корабельна компанія.

Покищо не роблено ще ніяких спроб забрати корабель з морських скал та спустити його на воду. В його околиці панує дуже гарна погода, і тому кораблеви не грозить дальша небезпека. Покищо спроваджено на корабель помпи, які працюють день і ніч.

НЕБУВАЛА НОВИНА: ПЕРШИЙ КОРШМАР ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ДЕРЖАННЄ ГОРІВКИ.

Нюйорські ґазети подають незвичайну новинку: на основі прогибіційного закона засуджено уже одного коршмаря за передержування горівки. . . Справа дійсно незвичайна, бо суд мучився через кілька днів, поки найшов лаву присяжних суддів. До того прокуратор, щоби добитися засуду на коршмарів, мусів уживати радше благання як переконування про вину. Казав прокуратор, що суди мусять виконувати закони, без огляду, чи вони розумні, чи глупі. Кромі сего говорив, що глупий закон побороювати найлекше через строге його виконуваннє. Він казав, що присяжний судя повинен відкинути на час суду свій власний погляд на справу, а місто неї взяти погляд закона.

На лаві обжалованих засідав коршмар Ґібс з Бронксу в Ню Йорку, котрого прокуратория обжаловувала, що він мав в своїм посіданню фляшку, в котрій була горівка. Обжалований боронився тим, що він не знав, що в фляшці була горівка. Суддя уже хотів наложити на нього найвисшу кару в сумі 500 долярів, коли Ґібс став просити милосердя, покликуючися на своїх 9 малолітних дітий. Суддя узглядив його просьбу і змінчив кару на годину.

Число людий, абештованих в Ню Йорку за переступлення прогибіційного закона, виносить 2,437.

НАСЕЛЕННЄ В ЧЕСЬКІЙ РЕПУБЛИЦІ.

Після політичного календаря 1921 р., в чеськословацькій републиці є 11,713.975 римо-католиків, 519,842 греко-католиків і 931.882 протестантів. Дуже богато осіб виступило з римо-кат. церкви і приступило до чехословацької церкви.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФОРД СТАВ ФАРМЕРОМ І МЕЛЬНИКОМ.

Як пишуть з Дірборн, Генрі Форд, відомий фабрикант автомобілів, став мельником. Він приказав зібрати все збіже зі своєї фарми в Дірборн та змолоти його у власних млинах і продавати його своїм робітникам. Три крамниці його компанії в Дірборн, Ривер Руж і Гайленд Парк продають тепер муку по 98 центів за 25 фунтів, тоді як крамниці в Дітройт і околиці жадають по $1.25 до $1.45, а бочку муки по $7.80 місто $10.000 в других шторах. Фордів збіжевий елевейтор, що стоїть недалеко від зелізничої стації в Дірборя, має велику скількість збіжа. В Дірборн находиться досвідна стація Форд Мотор Ко. Фарма обіймає тисячі акрів землі і збирає кукурузу і пшеницю два рази до року.

ПОЛЯК ЗАСТРІЛИВ УКРАЇНКУ.

В слідчому уряді польської державної поліції у Львові зголосився Ян Присташ, Поляк з Гордині, самбірського повіта і сзнав, що дня 4. цвітня с. р. о 6. годині вечером застрілив в Гордині на улиці свою бувшу суджену, Ольгу Федьковичівну, за те, що вона, яко свідома Українка, не хотіла вийти за нього замуж.

По доконанню убийства Присташ утік до Львова, де чуючи за собою погоню поліції, сам зголосився до тюрми. Його відставлено до самбірського окружного суду.

ТАЙНА ДРУКАРНЯ ФАЛЬШИВИХ БАНКНОТІВ У ЛЬВОВІ.

Поліційні органи відкрили у Львові, при ул. Казимирівській тайну друкарню фальшивих маркових, коронових і долярових банкнотів. Арештовано властителя друкарні Гольдштайна і кількох його помічників. З дотеперішнього слідства виходить, що друкарня „працює" вже від 4 літ, та що в днях 23, 24. і 25. марта видруковано у Львові фальшиних банкнотів на 32 міліони марок.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ВІДЗНАКУ.

В поїзді, який ішов в неділю 3. цвітня с. р. вночі до Чорткова, їхала між іншими Зофія Наконечна, дочка Онуфрія Наконечного, будника зелізничого з Журавиці, укінчена семинаристка. При переглядї легітимацій контролюючий жандарм, чуючи, що Зофія Наконечна говорить по українськи і має на грудях пришпилену українську відзнаку, зажадав від неї, щоби говорила по польськи; відтак запитався її, чи вона припадково не з Росії, і казав їй предложити свої папери.

Коли Зофія Наконечна предложила йому свою легітимацію, однак без фотографії, жандарм легітимацію сконфіскував; її саму заарештував і відставив в Бучачі до міських арештів. Там примістив її в кімнаті, де спали міські поліціянти і Зофія Наконечна цілий тиждень сиділа там разом з міськими поліціянтами, які вночі насміхалися з неї і над нею знущалися. Кромі сього приходили деколи на інспекцію офіцири з дефензиви і лаяли її послідними словами.

Видно, що положення нещасної дівчини взорушило серця деяких поліціянтів, бо ті на просьбу Зофії Наконечної повідомили бучацьке українське громадянство, яке заопікувалося нею остільки, що доставляло їй обід і вечеру і дало нічліг. Єднак дефензива зволікає з полагодженнєм справи.

ЗОРГАНІЗОВАНІ РОБІТНИКИ АНГЛІЇ В ОБОРОНІ СТРАЙКУЮЧИХ МАЙНЕРІВ.

ЛОНДОН, 3. мая. — Спільний комітет парламентарної Партії Праці, Національної Партії Праці і парламентарного Комітету Конґресу Робітничих Юній видав спільний поклик до усього робітництва в Англії, щоби підпро страйкуючих майнерів.

Поклик каже, що англійське правительство зачало голодову війну проти робітництва, яке повинно знищити сю урядову стратегію.

КОМІТЕТ МІЖНАРОДНИХ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ ЗА ПОРОЗУМІННЄМ АЛІЯНТІВ З НІМЕЧЧИНОЮ

ҐАҐА, (столиця Голяндія), 3. мая. — Комітет Міжнародних Робітничих Юній оголосив свою заяву в справі останньої німецької ноти про воєнне відшкодовання, в якій сказано, що та нота дає підставу до порозуміння. Заява каже, що тепер пора дійти до порозуміня, а особливо аліянтам пора зачати заходи.

Президент Фіммен і другі члени комітету виїхали до Лондону на конференцію м англійською Партією Праці (соціялістичною) в сій справі.

ВОЄННИЙ СТАН НА ГОРІШНОМУ ШЛЕСКУ.

ЛОНДОН, 3. мая. — Наслідком безпорядків і заколотів на Горішному Шлеску, які повстали по плебісциті, міжаліянтська комісія проголосила воєнний стан в сім краю.

ЗАПАДНЯ З РУШНИЦЕЮ БОРОНИТЬ БОГАЦЬКОГО СКЛАДУ ГОРІВКИ.

В місті Найек, в стейті Ню Йорк, побудував собі Адольф Зукор, президент мувинг-пикчерової компанії Феймес Плейерс Ласкі Корпорейшен, величаву палату, котра складається з двох палат; з так званої „денної" та так званої „нічної" палати. В „денній" палаті властитель та його гості і родина живуть лише в день; „нічна" палата вся поділена на спальні. Кілька днів тому назад, підчас неприсутности властителя палати, котрий тепер подорожує по Европі, злодії закралися до „денної" палати і забрали ріжних дорогоцінностий на 500 долярів. Петрик Мерфі, сторож палат, постановив охоронити їх перед можливим поворотом злодіїв, тим більше, що „денна" палата була повна всяких дорогоцінностий, межи иншим великим складом горівок і других напитків. Для охорони сих дорогоцінностий Мерфі наложив рушницю в пивниці в той спосіб, що як хто отвирав би двері до пивниці, рушниця мала випалити до нього увесь ладунок дрібного шроту. Мерфі не помилився, сподіючися „гостий", бо дійсно в понеділок прийшло двох. Приходячи без запрошення, вони, річ ясна, нічого не знали про рушницю. Рушниця випалила. Оба вломники почали втікати, але один з них, поцілений шротом в черево, не міг добігти далеко. На другий день його найдено на поли недалеко від палати неживим. Поліція пізнала в ньому одного Едварда Ковтса, 30-літного мурника, котрий уже сидів раз за влом в тюрмі, а раз за якусь другу провину.

Аліянти запрошують Злучені Держави до Найвисшої Ради

ПРОСЯТЬ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ВИСЛАТИ ПРЕДСТАВНИКА ДО АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ І ДРУГИХ АЛІЯНТСЬКИХ ЗБОРІВ.

ЛОНДОН, 3. мая. — Аліянтська Найвисша Рада вислала ноту до Вашінгтону, в якій дякує американському правительству, що воно поступило тактовно в справі німецького предложення, і запрошує Злучені Держави, щоби іменували представника до Найвисшої Ради, та щоби вислали делегатів до Ради Амбасадорів, до комісії воєнного відшкодовання й інших постійних зборів, які стоять у звязи з виконанням версальського мирового договору.

Залевняють, що аліянти дуже хотіли би мати у своїх зборах представників Америки, аби мати свобідну руку в заходах супроти Німеччини. Наприклад тепер аліянти плянують блькаду німецьких пристаний, але не мають смілости зробити се без дозволу Злучених Держав. Коли ж би Злучені Держави брали участь в аліянтських зборах, то всяка постанова аліянтів супроти Німеччини вже згори мала би також потверджене зі сторони Злучених Держав.

ЯК ПРИНЯТО ВІДПОВІДЬ ҐЮЗА В НІМЕЧЧИНІ?

БЕРЛІН, 3. мая. — Сьогодня пополудни, зараз по отворенню сесії парляменту, президент палати Павль Лебе повідомив послів, що німецьке правительство одержало вже відповідь американського державного секретаря Ґюза на німецьке предложенне в справі воєнного відшкодовання, яке вислав був до Вашингтону німецький міністер закордонних справ др. Валтер Сімонс.

Лідер соціял-демократів у парляменті, Ґеорґ Ледебур, поставив був зараз внесенне, щоби над відповідю Ґюза отворено дискусію, одначе палата більшістю голосів відкинула його внесенне. Голова парляменту, Лебе, сказав, що др. Сімонс порозуміється в сій справі відповіді Америки на німецьку ноту.

Дневник „Льокаль-Анцайґер" пише, що відповідь Ґюза на німецьку ноту показує, що Америка обстоює сторону аліянтів в їх намірах наложити на Німеччину забовязання, яких вона не може виконати.

НІМЦІ, ІДУЧИ ЗА ПОРАДОЮ ҐАРДИНҐА, ЛАДЯТЬ НОВУ НОТУ ДО АЛІЯНТІВ.

БЕРЛІН, 3. мая (бездротна депеша). — Німецький кабінет зібрався сьогодня вечером на сесію для зладження ноти, яку вишле до аліянтів згідно з порадою президента Гардинґа.

Говорять, що Німеччина згодиться предложити висшу суму, приблизно 132 біліони (міліярди) золотих марок.

НІМЦІ ПОСИЛАЮТЬ ДО АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ НОВЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ.

ЛОНДОН, 4. мая. — Німецьке правительство телеграфувало у второк нове предложенне з Берліна до німецького амбасадора в Парижі, щоби передав його аліянтській комісії відшкодовання.

Умови предложення не звісні, але тутешний дневник „Таймс" каже, що вони зближені до проекту аліянтських експертів з Парижа з 29. січня с. р.

Вгадують, що се нова німецька пропозиція буде вислана до Лондону і предложена сьогодня (в середу) на сесії аліянтської Найвисшої Ради.

ФРАНЦІЯ НЕ БУДЕ ВЖИВАТИ ЧОРНИХ ВІЙСК ДЛЯ ОКУПАЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

МАЙНЦ, Німеччина, 3. мая. — Військові пляни для окупації долини Рур, виготовлені французьким генеральним штабом, приписують, що мається для сеї ціли ужити лише білих війск.

Два мароканські відділи, котрі вчера вночі відійшли в напрямі Дісселдорфа, не пішли до сього міста, але їх розквартировано деінде.

Друга сесія збору Ліґи Народів вже скликана.

СЕСІЯ ЗАЧНЕТЬСЯ В ОСІДКУ ЛІҐИ НАРОДІВ В ЖЕНЕВІ ДНЯ 5. ВЕРЕСНЯ С. Р.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 3. мая. — Бразилійський амбасадор в Парижі, Гастов да Кунга, котрий є заступником голови Ради Ліґи Народів, видав зазив до правительств всіх держав, котрі належать до Ліґи Народів, щоби вислали своїх делеґатів на другу сесію Збору Ліґи Народів, яка зачнеться в палаті Ліґи в Женеві, в понеділок, дня 5. вересня (септембра), 1921.

До зазиву долучено 25 залучників, в тім 15 звідомлень ріжних комісій, які Збір Ліґи Народів назначив минулої осені для особливого розслідування ріжних справ і питань.

Одною із справ є вибір суддів усіми членами (державами) Ліґи до Постійного Суду Міжнародньої Справедливости, але се не може статись, поки більшість тих держав не потвердить протоколу в справі того суду перед сесією Збору Ліґи Народів.

Рада Ліґи Народів мала мати нову конференцію дня 6. червня в Женеві, але вона буде відложена й імовірно відбудеться в Брукселі, столиці Бельгії.

В Женеві збереться на нараду в днях від 7. до 11. червня (джуна) Союз (Юнія) Ліґи Народів, котра не має нічого спільного з Ліґою і є тільки приватним стоваришиненням для пропаганди в користь Ліґи Народів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Посол Брайтер за самостійністю Галичини.

В инчім місці нинішного числа нашої газети поміщений лист посла Ернеста Брайтера до Паляків Східної Галичини.

Про автора сего замітного листа треба піднести, що посол Брайтер се був чи не одинокий польський посол зі Східної Галичини, якого не вибирали комісарські надужиття та жандармські насильства; що він був дійсно представитель народа, вибраний свобідною волею виборців то проти волі польської шляхти, богачів та ксьондзів. За свого довголітного пословання до віденського парляменту посол Брайтер усе діставав більше голосів, як котрийнебудь польський посол в Східній Галичині; тому й треба піднести голос посла Брайтера як голос здорово думаючої частини польської суспільности Східної Галичини.

Посол Брайтер дуже різко відбивається від других польських послів своїм становищем до української справи та независимости народа Східної Галичини; особливо різко відбивається він, що себе називає независимим польським соціялістом, від „патентованих" польських соціялістів, від Діямандів, Ліберманів, Морачевських. Коли ті „патентовані" соціялісти ішли з польськими шляхтичами поневолювати українських селян Східної Галичини, посол Брайтер незломно стояв при засаді рівноправности для всіх народів, не виключаючи українського народа Східної Галичини і признаючи йому право самоозначення, право рішання про свою долю, від проголошення самостійности Галицької Републики, ішов одностайно з Українцями, противниками польської влади в Галичині. Він постійно належав до Національної Ради, від самого її основання до тепер.

Його тверезий голос до східно-галицьких Поляків мігби богато навчити також американських Поляків, котрі в богато случаях ідуть за імперіялістичними аспіраціями польського уряду просто тому, що не знають східно-галицької справи. Якби читачі „Свободи" постаралися о поширене сего листа польського посла Брайтера серед своїх польських знакомих, вони моглиби немало прислужитися для поширення серед Поляків здорового погляду на справу Галичини.

Вертаючим з Америки під увагу!

ШАХРАЙСЬКЕ ПОЛЬСЬКЕ БЮРО В ДАНЦІҐУ ДЛЯ ОБМАНЮВАННЯ ІМІҐРАНТІВ З АМЕРИКИ.

Львівський дневник „Український Вістник" пише:

В Данціґу (Ґданьску) істнує віднедавна якесь польське бюро еміґраційне, якого діяльність розтягається на цілу Польщу, розуміється і на остаючі під польською владою українські землі, і полягає на обманюванню еміґрантів, вертаючих з Америки.

Підприємство „працює" в такий спосіб: Воно складається з бюра в Данціґу і з аґентів по узлових зелізничих точках цілої Польщі. Завданнем бюра в Данціґу є переловлювати еміґрантів, прибувших з Америки і передержувати їх якимнебудь способом (звичайно під претекстом якихось подорожних трудностий) через кілька днів в Данціґу і за сей час розвідати від поодинокого еміґранта, СКІЛЬКИ ВЕЗЕ ДОЛЯРІВ, ЩО ЗАДУМУЄ ЗА НИХ КУПИТИ, І КУДИ ІДЕ.

Ті дати разом з подрібним описом вигляду ре-еміґранта, його особи й одягу і з заміткою, котрого дня він відіде, посилає бюро своїм аґентам на сих стаціях, де ре-еміґрант мусить пересідати; передівсім в околиці кінцевої стації, себто близше родинних сторін реемігранта.

Повідомлений так наперед аґент жде вже на еміґранта і як тільки сей висяде з поїзду, познайомлюється з ним; або, як се не був конець дороги, іде з ним дальше; поволи підсуває йому купно якраз чогось такого, чого рееміґрант потребує, звичайно ґрунту; зглядно жертвує йому своє посередництво.

І в більшій части приходить дійсно до купна, або бодай ЗЛОЖЕННЯ РЕЕМІҐРАНТОМ ЗАВДАТКУ, ЯКИЙ ПОТІМ ПРОПАДАЄ. Ціну купна звичайно годиться в марках. Рееміґрант марок не має, тож платить долярами, які аґент числить в найліпшім випадку по офіціяльнім курсі, а потім бюро продає на чорній біржі о 20% дорозше. Звичайно однак оповідає він (Американцеви), котрий ще не мав часу розглянутись, що доляр дуже впав і платить йому значно низше ніж виносить офіціяльний курс.

Незалежно від сього звичайно обманює ще і на вартости самого предмету купна. Доходом діляться бюро і аґент.

Який се поплатний інтерес, видно з сього, що БЮРО ЗА КОРОТКИЙ ЧАС ІСТНОВАННЯ ВСПІЛО ВЖЕ ДІЙТИ ДО ОБОРОТУ $1,000.000 і поширити діяльність на цілу Польщу.

Про те все довідався наш інформатор від купця, котрому повновласник бюра пропонував перебрати аґенцію в одній місцевости. Сей купець був настільки недотепний, що відразу відкинув сю пропозицію, не розвідавши навіть точнійше назви й адреси бюра.

ЧОГО В СТАРІМ КРАЮ ОЧІКУЮТЬ ВІД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ?

(Стаття надіслана з Европи).

Як Ви опускали старий край з біди і їхали в світ за очі, стиснені між покладами кораблів, зі своїми клуночками і з журбою в душі, тоді Ви певно не сподівалися, що прийде час, коли Ваші брати в старім краю потрібуватимуть Вашої допомоги. Бо тоді Ви були вигнанці з рідної землі, а ті, що оставали на ній, були в Ваших очах щасливі. Чи неправда?

Але доля судила інакше. Той Рідний Край, який Ви опустили, це тепер одна велика руїна, одно кладовище, одна тюрма! А Ваші брати і сестри, які остали в Рідним Краю, це найбільш нещасливі люде, над якими люто знущаються чужі наїздники.

А зі всіх земель України найбільш нещасна тепер Галичина, той гарний, соняшний край, де Ви родилися, де стоять могили Батьків і Прадідів Ваших і до якого ще певно лине думка Ваша. Той Ваш галицький край, политий кровю й слізми, покритий пожарищами й хрестами, де бутно панує ляцький наїздник, — потребує Вашої допомоги. Ви знаєте це. Ви хотіли допомогти Рідному Краєви. Ви питаєте, як це зробити? І такий запит одержав й я від кількох світлих людей зі свобідної американської землі. Знаючи відносини, хочу виразно відповісти на це питання.

I). Не знаю, в чиї руки попаде це письмо моє і хто його читати буде: Чи робітник, що тяжко працює на хліб у копальні або фабриці або на чужій плянтації, чи хлібороб на фармі, чи учитель, чи дяк, чи священик, чи купець, чи урядовець, чи редактор, чи ремісник, чи безробітник і бездомний скиталець, чи дитина в школі, чи вязень у тюрмі, чи хорий в шпиталі? Але це знаю напевно, що нікому так тяжко не живеться в світі, як тим Вашим галицьким братам, що коротають гіркі дні свої під ляцьким пануванням. Бо в Галичині Українцям усім без виїмків зле! Українських селян грабують до сорочки, українських робітників не приймають до праці, українських урядовців не приймають до служби, українських студентів не допускають Поляки до шкіл, українських хорих не приймають до шпиталів, а всіх бють по тюрмах і над кождим Українцем висить тюрма і побої вже за те, що він не хоче виречися свого і пристати до Ляхів. І тому всі стани і всі Українці кождого віку, що живуть на свободі, почавши від дітей у школах, повинні **правильними і постійними складками** допомагати своїм нещасним Братам і Сестрам в Галичині! Робітники—робітникам, селяни—селянам, учителі—учителям, шкільні діти—студентам і т. д. Треба сотворити окремі орґанізації запомогові, які оподаткувалиб усіх Українців, що живуть на свобідній землі, для тих, що живуть у ляцькій неволі. Бо навіть американська тюрма дає певну вигіднійщу можність життя, ніж житя в Галичині.

II). Складки на ту ціль починають сюди приходити, хоч і в не такій скількости, як можнаб сподіватись. Але є одна ціль, на яку абсолютно не зложено в Америці ні одного доляра, хоч якраз та ціль **найважнійша.** Коли наші американські Браття і Сестри не підіпруть цеї **цілі,** то всі инші їх видатки можуть мати тільки значіння, яке має милостиня. Значить: проминаюче. Якаж то ціль?

Та ціль то підпертя Галицького Державного Центра, значить **Галицького Уряду,** який репрезентує державну справу Східної Галичини. Як не сталоб Галицького Уряду, якби він із-за недостачі фондів мусів застановити свою працю,— тоді не допоможе навіть найкраща допомога, яку Ви присилатимете Горожанському Комітетови, всім таборам галицьких полонених і всім студентським орґанізаціям. Бо з упадком Галицького Уряду впаде політичне міждержавне значіння Східної Галичини. Ніхто не буде рахуватися в політиці ні з Горожанським Комітетом, ні з таборами полонених, ні зі студентськими орґанізаціями. Це таке ясне, як сонце. Полякам на нічім так не залежить, як на тім, щоби Галицький Уряд втратив можність істнування і праці. А наш загал такий політично мало вироблений, що до сеї пори тільки одиниці зрозуміли вагу і значіння діяльности Галицького Уряду, який репрезентує перед чужими галицьку державну ідею! У инших народів в часі такого лихоліття на першім місци все своїть справа підпирання свого незалежного Уряду. У нас на першім місци цькування свого Уряду, хоч се перший від століть неволі уряд нашого народу.

Крайня пора прийти з правильною допомогою представникови державної незалежности Східної Галичини. Тут діло не в жебранині, тільки в уряженню позички для леґального (правного) Правительства Галичини. Польщі ніхто Галичини не признав. Це ствердив виразно і одноголосно цілий Союз Народів. Відповідно зорґанізована позичка наших американських Братів скріпилаби перед чужими повагу Галицького Уряду і далаб свідоцтво державної зрілости нашій суспільности.

III). Галицька державна справа потребує від Вас не тільки грошевої допомоги, але й політичної; щоби Ви жадали від урядів великих держав I) знесення ляцької окупації над Галичиною, II) визнання самостійної Галицької Держави. Якби з нещасливої Галицької Землі усунено польських пявок-наїзників, тоді Східна Галичина в короткім часі прийшлаб економічно до себе, бо це богата земля. Далеко біднійща Швайцарія диктує тепер Европі курс валюти. Подібне на Сході становище занялаби й Східно-Галицька Держава, яка має богаті нафтові жерела, великі поклади вугля, великі ліси, масний чорнозем і можність розбогатіти з транзітної торговлі. Але на це треба доконче висвободити Східну Галичину з кігтів польських наїзників, які прямо неспосібні до державно-орґанізаційної роботи, тільки спосібні до нищення й паразітного життя.

Про це, як треба і як не треба укладати політичні домагання в справі Східної Галичини, не буду розписуватися. Бо це ясно і докладно написано було в 54 ч. „Свободи" з 7-ого марта с. р.

IV). Події в міжнародній політиці йдуть тепер так скоро, що заки це письмо розійдеться між людьми, вже галицька справа може бути вирішена. На той випадок треба приготувати для Галицької Держави:

1) велику санітарну допомогу в ліках і инших матеріялах, щоби наш нарід не вигибав дальше від пошестних недуг.

2) наладнати звязки з промисловцями для відбудови галицьких сел, міст, доріг, мостів і зелізниць та використання галицьких рік для електрифікації краю.

3) приготувати можність уряджения знищеного Поляками шкільництва, почавши від уряджения шкільних саль на американський лад, скінчивши на книжках і цілих бібліотеках. А на все це треба вже тепер грошей.

4) завязати фінансові спілки і ввійти в порозуміння з великими фінансістами, які далиб підклад до емісії окремої галицької валюти. Бо якби прийшлося дальше господарити гривнами або польськими марками, тоді Галицька Держава напевно пропалаб і нарід зубожівби до решти.

Вся ця праця вимагає передовсім згоди між нашими Братами за морем, а бодай того, щоби поодинокі гурти не обкидали болотом і зневагами людей, які хочуть вивести Східну Галичину зі страшного ляцького опекла на ясний шлях культурної і заможної державности.

В квітни, 1921 р.

Др. Осип Назарук.

Польський посол за самостійністю Галичини.

Посол Ернест Теодор Брайтер, посол міста Львова, видав такий лист до Поляків Східної Галичини:

DO RODAKÓW WSCHODNIEJ GALICJI!

Szmat ziemi od Sanu po Zbrucz — to kraina, na którą najcięższe spadały ciosy barbarzyńskiej wojny. Po świecie głośno o Belgii i Francyi, ale o Wschodniej Galicji głucha cisza. Cisza to celowa, a źródło jej we wstrętnej polityce, której zamierzeniem: zwrócenie umysłów i sumienia Europy na wszystkie strony świata, tylko nie na tę połać ziemi. Lepiej, gdy ta Europa, gdy dzisiejszy świat ten pseudocywilizowany zapomni o tym kawałku ziemi i zostawi go na łasce tego, który podlizuje się dzisiejszym mocarzom świata i który uroił sobie w zaufraczonej szowinizmem głowie i w swej żarłocznej duszy, że ziemia ta doń należyć musi.

A na tym szmacie ziemi przechodzi ludność od szeregu lat istne piekło! Nie, nieprawda, nie od szeregu lat, ale od wieków całych. Lecz dajmy pokój przeszłości na razie a mówmy jeno o chwili dzisiejszej. Wszystko, co może być subsumowanem pod pojęcie „piekło", to wszystko na tej nieszczęsnej odbija się ludności. Duszna, dławiąca, zabijająca wprost atmosfera, niepewność jutra, niedostatek, drożyzna, głód, nędza najskrajniejsza, znęcanie się, brutalna żołdacka samowola, przekupstwo funkcyonaryuszy państwowych, łapownictwo, ogólna demoralizacja, rekwizycja ostatniego kęsa chleba, internowanie lub więzienie po kryminałach najniewinniejszych ludzi, choroby epidemiczne, słowem: łzy, rozpacz i ruina! I nie dziw, że kto czas choćby krótki przebył w tem piekle, mógł stracić wszelką wiarę w przyszłość, powiedzieć sobie: „tu nie masz nadziei", zebrać swe nędzne toboły i pójść w świat szeroki na poniewierkę. I tysiące rzeczywiście obrały tę drogę, lub zamierzają na nią wstąpić, — bo zaprawdę smaczniejszym tułaczy kęs chleba, niż ta, w tem bagnie moralnem, o głodzie, powolna, beznadziejna, rozpaczna wegetacja!

Tak, beznadziejne i rozpaczne jest i musiałoby zostać jutro dzisiejszego pokolenia i przyszłość całych następnych pokoleń. Bo kto zna przeszłość tego kawałka ziemi i patrzy niezamglonem okiem w przyszłość, ten wie dobrze, że gdyby ten szmat ziemi, okupowany chwilowo przez Polskę z nakazu mocarstw ententy (rzekomo z obawy przed „zmorą bolszewizmu"), miał zostać przy Polsce, to muszą się powtórzyć nieszczęsne wypadki dziejowe wieków ubiegłych. Kraj ten bowiem, to sfera tarcia między Rosją a Polską, zupełnie taka sama, jaką tworzy Litwa i Biała Ruś.

Każdy Polak, który nie uczył się dziejów swego narodu z podręczników, celowo spreparowanych dla zamącenia prawdy, ale głębiej sięgnął i starał się odkryć złote ziarna istotnej prawdy, ten musiał dojść do przekonania, że nieszczęściem i klątwą, ciążącą na całej przeszłości Polski, sprawczynią jej tragicznych przejść i losów, była owa chorobliwa maniacka jej dążność do EKSPANZJI NA WSCHÓD za każdą cenę, choćby nawet za cenę istnienia i życia państwowego. Ową ekspanzywną politykę prowadzono pod najrozmaitszymi i najwykrętniejszymi pozorami a zawsze pod pięknie brzmiącemi hasłami, to n. p. pod hasłem: niesienia rzymskiej kultury na Wschód, to pod hasłem obowązku chrześcijańskiego skrapiania łbów pogańskich wodą święconą, to, przywdziawszy bohaterską draperję, odgrywano rolę przedmurza chrześcijaństwa i zbawcy Europy. Wykręt szedł za wykrętem i wykrętem poganiał. Od Chrobrego, co miecz „wyszczerbił" na bramach Kijowa (ciekawa legenda, dowodząca wyszczerbienia potęgi Polski), po przez Bolka, co swe zakusy na Wschód opłacił zawieruchą w swem państwie i stracił koronę, po przez Kazimierza Wielkiego, Jagiellonów i późniejsze szlacheckie „królewięta polskie", szły wyprawy na Wschód, szły boje to z Kozaczyzną, to z Moskwą, aż do ostatniej chwili istnienia niezawisłości państwowej, boje, które nigdy nie pozwoliły Polsce skonsolidować się i zorganizować w silny organizm państwowy. I cóż zyskano przez ową przeklętą zachciankę szowinistyczną? Czy potrafiono przynajniej usposobić przychylnie dla siebie ludność zagarniętych gwałtem i przemocą ziem? Czy zrobiono coś dla podniesienia kultury i dobrobytu owych „podbitych" narodów? — Idźcie na Litwę, idźcie na Białą Ruś, idźcie na Ukrainę — a posłyszycie, przekonacie się, że imię Polski, niestety, z trwogą i przekleństwem wspomina Litwin i Białorusin i Ukrainiec i Żyd! Oto rezultat owego „niesiania kultury rzymskiej, kultury Zachodu na Wschód"!

A czyż Polska, chociaż tyle krwi swych dzieci przelała, nabyła i czy wogóle może kiedykolwiek nabyć sankcyonowanych etyką, kulturą i sumieniem praw do owych ziem? Jeśli ktoś na kimś popełnia gwałt, rozbój, lub mord i zajmie mu chatę, czyż nabywa już przez to uświęcone prawo posiadania tej chaty? Czyż mogą kiedykolwiek lata, ba, wieki całe, usprawiedliwiać jakikolwiek rozbój i sankcyonować prawo do posiadania zagrody zgwałconego sąsiada? Czy choćby i przelana krew dziesiątków tysięcy dla spełnienia rozboju, może uzyskać sankcyę w obliczu SPRAWIEDLIWOŚCI? Na te pytania niech dadzą odpowiedź nasze własne dzieje, dzieje Polski. Zgwałcono i nas ongi, rozbito i rozbój i mord na nas spełniony, chcieli chwilowi mocarze tego świata usankcyonować traktatami rozbioru Polski. A czyż udało to się? Przyszły czasy, choćby i po 150 latach i ozwało się sumienie Ludzkości, podarto traktaty jak szmatę papierową, zdeptano je i Polska zmartwychpowstała! Pogląd uczciwego i sumiennego Polaka może być jeno jeden jedyny: POTĘPIENIE WSZELKIEGO GWAŁTU, KAŻDEGO ROZBOJU, KAŻDEGO MORDU I RABUNKU!!

Dzieje opowiadają nam o tragicznych przejściach tego szmatu ziemi, co legł między Sanem a Zbruczem. Od zarania dziejów średniowiecza po dzień dzisiejszy szły krwawe boje, niszczące kraj i ludność jego. I nie ulega żadnej wątpliwości, iż gdyby dzisiejszy stan posiadania miał zostać usankcyonowany przez mocarzy ententy — to boje i zawierucha wojenna, jedna po drugiej, przeciągać będą przez ten nieszczęsny kęs ziemi i niszczyć będą ludność do ostatka.

Galicja Wschodnia, czy w rękach tych, czy owych, zawsze będzie terenem eksploatacji, dla chwilowego jej posiadacza, będzie dlań, na wzór kameruńskich kolonii, terenem wyzysku. Wszak tego najlepszym dowodem choćby chwila dzisiejsza, w której dla odbudowy tego nieszczęsnego kraju literalnie nic się nie robi, jeno wyzyskuje się go i wysysa zeń ostatnie pozostałe jeszcze soki żywotne. Całą Galicyę Wschodnią traktuje się jako paszalik, a ten, drogi sercu naszemu Lwów, zepchnięto do rzędu zapadłej mieściny, Kulikowa, czy Pacanowa.

MY PRAGNIEMY OSTATECZNIE SPOKOJU DLA TEJ NĘKANEJ LUDNOŚCI, PRAGNIEMY DLA NIEJ DOBROBYTU I MOŻLIWEJ SUMY SZCZĘŚCIA!!

I dlatego w trzeźwych i daleko w przyszłość patrzących umysłach Polaków, jako też Ukraińców, powstała idea, pragnąca raz na zawsze kres położyć owym wiekowym zawieruchom wojennym, owemu barbarzyńskiemu niszczeniu dobytku ludzkiego i żyć ludzkich.

A ideą tą jest:

ZNEUTRALIZOWANIE GALICJI WSCHODNIEJ,

stworzenie z niej samoistnego organizmu państwowego pod protektoratem Ligi Narodów. Zneutralizowanie Galicji Wschodniej, jakoteż w dalszym ciągu Białej Rusi i Litwy, rozdzieli Polskę od Rosji, owych dwóch śmiertelnych wrogów od siebie na zawsze, położy kres owemu wiekowemu krwawemu tarciu, uwolni ludność tych ziem od najazdów i burz wojennych, pozwoli jej zająć się wydatną gospodarczą pracą, a przyszłym pokoleniom zabezpieczy błogie jutro.

Każdy trzeźwo myślący Polak pojmie, pojąc i zrozumieć musi, że Polska na tem w rzeczywistości nic nie straci. Przeciwnie, zysk jej przewyższy dziesięciokratnie owe straty w ziemiach, zamieszkałych przez nienawidzące Polskę narody. Polska, ograniczona na swe faktyczne etnograficzne granice, skrystalizuje się wewnątrz i wzmocni politycznie i moralnie, a przez życzliwe i przyjazne stosunki dyplomatyczne i gospodarcze do swych sąsiadów, zyska w nich z pewnością w miejsce śmiertelnych, nienawidzących ją z całego serca wrogów-niewolników, życzliwych przyjaciół, a nadto zmuszona do zarzucenia swych szowinistycznych aspiracji, pędzących ją na Wschód, zniewolona będzie poświęcić czas na budowę silnego organizmu państwowego i na szczere zajęcie się administracyjnymi i gospodarczymi stosunkami państwa. Nie będzie mogła stać nierządem, jak przez wieki całe stała. Te dane wszak stokroć zyskowniejsze i pożyteczniejsze, niż wszelkie „bohaterskie eskapady na Wschód", zakłócające spokój pół Europy i niszczące kraje całe, dobytek ludzki i tysiące istnień ludzkich.

W Galicji Wschodniej, zorganizowanej jako

REPUBLIKA HALICKA,

pozostająca pod protektoratem i opieką Ligi Narodów, w owej republice, w której by WSZYSTKIE NARODOWOŚCI ZAŻYWAŁY BEZWZGLĘDNIE RÓWNYCH PRAW POLITYCZNYCH, KULTURALNYCH I WYZNANIOWYCH, mógłby powstać organizm państwowy o iście idealnych stosunkach.

Szmat tej ziemi bowiem, przechodzący rozmiarami Szwajcarję wszelkie potrzebne warunki do samoistnego bytu państwowego i zabezpieczenia ludności możliwej sumy dobrobytu. Przyroda wyposażyła nas po królewsku! Nafta, sól, kali, węgiel, drzewo i ziemia, ta matka ziemia, którą ongi przed wiekami nazywano ziemią „mlekiem i miodem płynącą", ziemia, dająca macierzyńską dłonią zboże. Skarby te, przy łatwem uprzemysłwieniu kraju, stworzyć by mogły z tej republiki prawdziwą perlę wśród organizmów państwowych.

My, Polacy Galicji Wschodniej, nie mamy najmniejszych obaw o przyszłości, przeciwnie, zagwarantowana nam przez Ligę Narodów pełnia praw politycznych, kulturalnych i wyznaniowych, zapewniłaby nam wszelkie warunki UTRZYMANIA I ROZWOJU POLSKOŚCI I WPŁYWU ODPOWIEDNIEGO NA LOSY TEJ ZIEMI. Ba, co więcej, mogłaby i musiałaby gwarantować każdej poszczególnej jednostce prawo do swobody działania, zabezpieczyć nietykalność pola jej pracy, zabezpieczyć zajmowane przez nią stanowisko. Błogosławieństwem istnem byłoby zrealizowanie idei neutralizacji Galicji Wschodniej, gdyż zabezpieczałoby ono tej nieszczęsnej dzisiejszej, od tylu lat nękanej zawieruchą wojenną, ludności, spokój i możność odbudowy zniszczonego kraju, uwalniałoby przyszłe pokolenia od tej strasznej zmory barbarzyństw wojny, najazdów, chaosów, niszczenia ludzkiego dobytku i żyć ludzkich i zabezpieczałoby nam wszystkim i naszym następcom możliwą do osiągnięcia sumę szczęścia!

To też każdy prawy Polak, nietknięty zarazą wściekłego szowinizmu, przejmie się rzuconą ideą, stanie pod jej sztandarem i walczyć bedzie o

NIEZALEŻNĄ, WOLNĄ, SWOBODNĄ,
bez niewolnika i bez pana,
REPUBLIKĘ HALICKĄ!

Że idea ta nie jest utopią, dowodem tego fakt, iż tak wśród LITWINÓW, jako też BIAŁO-RUSINÓW znalazła ona głośny a szczery odgłos. W tym duchu prowadzi się propaganda, idzie szeroka agitacyjna praca. Ale nie tylko wśród nich. Idea stworzenia łańcucha niezawisłych państw od Bałtyku po Morze Czarne, państw rozgradzających Polskę od Rosyi, znalazła przyjaciół i rzeczników tak w PARYŻU jak i LONDYNIE, wśród mężów rozstrzygających o zamiarach i krokach ENTENTY. Znalazła też ona uznanie wśród najwybitniejszych członków LIGI NARODÓW, a reprezentanci SOWIECKIEJ ROSYI I UKRAINY, w czasie pertraktacyi pokojowych w Rydze, oświadczyli się również gorąco za zrealizowaniem tej idei.

Przy dobrej woli a wysiłku, przy umiejętnej a szczerej agitacyi z naszej strony, mając ku pomocy rzeczników wśród innych miarodajnych państw, z pewnością uda się nam zrealizować tak ważne dla ludności i dla szczęścia miljonów dzieło, którego jednem z najważniejszych ogniw jest: Uniezależnienie Galicyi Wschodnej, czyli stworzenie

WOLNEJ, NIEPODLEGŁEJ REPUBLIKI HALICKIEJ!

Kto wierzy w szczęśliwszą przyszłość, niech staje do pracy!

Wiedeń, w kwietniu 1921.

ERNEST TEODOR BREITER,
poseł miasta Lwowa.

ПРОТЕСТИ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Минулого тижня вислало до аліянтської Найвисшої Ради в Лондоні кількадесять українських громад і товариств в Злучених Державах протести проти продовжування польської неволі над їх рідним краєм, Галичиною, а рівночасно й домагання, щоби аліянтські держави, котрі після сенжерменського мирового договору є суверенами сього нещасного краю, признали йому, таксамо як і другим краям бувшої Австрії, повну свободу правити собою і рішати про свою долю.

Сі телеґрами подамо в найблизших числах „Свободи".

З ДНЯ.

Що злостить Ляхів?

Львівська польська ґазета „Курєр Львовскі" у 82. числі пише:

Політична організація д-ра Евгена Петрушевича в Злучених Державах, Український Народній Комітет і адміністратор грецько-католицької дієцезії в Америці о. П. Понятишин іменем мільона Українців, вислали протест до Ліґи Народів проти обняття Східної Галичини Поляками.

Се тій польській ґазеті не подобається, як і взагалі всім польським ґазетам не подобається усякий український рух в Америці проти польського наїзду на Східну Галичину.

Але певно ще більше їх злостить, що не можуть американських Українців шупасом відставити до Варшави.

„Две Русі".

Краківська польська шляхотська ґазета „Час" (час би їй вже спочати) лютиться, що є здовж Карпат „две Русі". Одна Русь — се Галицька, а друга — Угорська.

Каже та ґазета, що одна Русь другу піддержує і обі є небезпекою для Польщі, на випадок якого руху або перевороту.

Для охорони проти таких випадків „Час" має свою раду. Каже, Східну Галичину віддати Польщі, а Угорську (Підкарпатську) Угорщині і більше клопоту не буде для Польщі, бо тоді нібито вже не буде жадної Руси.

Як то легко все робиться на папері. Касується краї, народи, держави, а будується вітром і шмарками підпишї „історичні Польщі".

Гломбінський і Йоффе.

Лідер галицьких вшехполяків д-р Станіслав Гломбінський хвалив собі польсько-большевицький мир з Риги за те, що він віддає Ляхам Східну Галичину і другі українські землі.

Що дали Ляхам большевики, того їм ніхто не відбере — каже вшехполяк Гломбінський.

А преціњ Ленін дав американському капіталістови Вандерлипови Камчатку і ніхто її йому не відбирає, а всетаки він її не має.

Таксамо Йоффе дав Гломбінському в неволю 11 мілонів Українців і Білорусів в неволю, а всетаки він їх не має по правному, а небавком не мати-ме і по дійсному.

„Святі" большевицькі комісарі крадуть.

Як повідомляє офіціяльна московська ґазета „Известия" з 3. березня (марта) с. р. ч. 51, — сидїло 85 урядовців „главпродукта" перед московським революційним трибуналом на лаві обжалованих. Предсідателем трибуналу був Смирнов, обжаловував Луцк. Між обжалуваними находяться: помічник начальника відділу Цетлін, завідателі відділу Ізраеліт, Абалевич, Берковець, Савин, Лезин і цілий ряд других осіб. Обширне обжаловання відкриває неґарну картину хабарництва в Главпродукті. Ґазета „Известия" пише: „Той процес показує на ті язви, які глибоко вкорінились в господарські орґани країни. **Під суд віддано тих паразитів (галапасів), які зуміли тягнути користи для себе з голоду робітничих мас в республиці".**

А преціњ ще недавно були вони такі добрі, невинні, мало не святі.

УСПІХ НІМЕЦЬКИХ ДВИЖИМИХ ОБРАЗКІВ (МУВИНҐ ПИКЧЕРЗ) В АМЕРИЦІ.

Доперва останні роки, особливо вчасі війни, принесли великий розвиток образкових театрів (мувинґ пикчерз).

Сей розвиток щодо розмірів сего нового промислу і щодо уліпшення гри в драмах образкових, а також знимок із гри та природи, найбільше зазначився в Злучених Державах. Злучені Держави завдяки свому богатству і тому, що на всякий промисл мають великий збут хотяйби у себе дома, поставилися вчасі війни до тої міри, що в промислі образкових філм (знимок) закасували цілий світ. Американські знимки до образкових театрів стали дедалі запановувати і в других краях. Стара Европа по війні приняла з похвалами новий виріб молодої Америки.

Аж ось недавно впала в Америці несподівано нова німецька бомба.

Компанія німецьких образкових театрів з Берліна прислала до Ню Йорку два образи, які закасували за одним махом всі американські.

Один образ називається „Пешен" (пристрасть), а другий „Дісепшен" (зведенне).

Перший образ представляє пристрасне і розпусне житте французького короля Людвика XV., котрого господарка довела до великої французької революції за його наслідника Людвика XVI. в 1789 році. Драма так старанно представляє історію, старі часи, давну Францію (хотяй штуку грано під Берліном) і революцію, в якій бере участь 5,000 осіб, що се викликало загальний подив, що люди спосібні вивести на полотно образкового театру.

Другий образ „Дісепшен", представляє розпусне житте англійського короля Генриха VIII. (1509—1547), що розводився з жінками, зводив їх і убивав. Сей образ ще вмілїйше представляє історію ніж перший. Актори дуже добре грають. Знимки теж дуже вдачні. В часі заворушення проти короля виступає на полотні 7,000 осіб.

Сей образ тепер є в Ню Йорку, в театрі Ріволі (50 улиця і Бродвей) вже 3-тій тиждень.

Се успіх рідкий і небувалий, бо звичайно образи в театрах нюйорських не остають на екранах (скрінах, полотнах) довше як тиждень, а й так не мають такого натовпу публики як сей театр, що виставляє німецьку образкову драму.

Успіх нового німецького промислу на полі движимих образкових театрів викликав велике занепокоєнне в американському промислі образкових театрів, якого осередком є місто Лос Енджелес, в Каліфорнії.

ЛЯЦЬКІ ЛЕҐІОНЕРИ РОЗБИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКЕ СВЯТО ШЕВЧЕНКА.

Акт насильства підчас свята Шевченка в Камінці Струмиловій.

Камінецьке громадянство було свідком грубого, брутального насильства підчас Шевченкового свята, яке уладжено 8. цвітня с. р. Концерт вже був розпочався в місті, коли несподівано явилась громада українських в мундури польських леґіонерів і домагалася, щоби їх впущено на салю, причім обіцяли заховуватись прилично. Рад не рад, комітет впустив їх на салю. Та сейчас же з початку концерту вони безличними викликами і увагами стали провокувати зібрану публику. Після четвертої точки програми концерту зоружені польські „леґіонери" зажадали усунення з салі портрету Шевченка, а на його місце помістити образ Пілсудського. Шевченкове свято в Камінці не скінчилось. Публика, співаючи український народній гимн, вийшла демонстраційно із салі.

По Україні.

Хліборобство.

1920 рік по всій Україні дав середній урожай. Добре уродив ячмінь, жито не всюди, а ярая пшениця дала урожай нижчий середнього рівня. Велика суша з літа і до зими стояла по всій Україні. Після літньої спеки зразу почалися морози, так що в день земля висихала від сонця, а в ночі від морозу. В степовій Україні озимини засіяно чимало. Вигляди на урожай дуже невтішні. Навіть посіяна на чорнім пару за дощу озимина посхла і пожовкла, а посіяна після дощу, коли земля вже висохла, навіть не зійшла. Селяне всеж таки вперто сіяли в надії на дощ. Чому? Бо всякий боїться, що зимину відберуть зімою, як „лишки", а коли він укине її в землю, то до жнив ще може „власть перемениться". В степовій Україні страшенний недосів — в тисячах десятин. Селяне не хочуть робити на „дармоїдів" і сіють, аби стало для себе.

Большевицькі аґітатори явно на шкоду собі заявляють, що хто сіє 20—25 десятин, є буржуй. Гальмують хліборобство реквізиції коней та хліба „по твердій ціні" (50 руб. за пуд). Зареквірованї коні, скот, свині, вівці большевики відсилають у Росію, де наділяють селян, аби підняти занепале господарство. Цим обясняється більш прихильне відношення селян в Росії. Нпр., по даних „Известий" до 1. жовтня 1920 р. на червону армію пішло 25 міл. пуд. хліба; а на населення 35 міл. пуд. Одним із моментів, руйнуючих сільське хозяйство, є інститут т. зв. комітет незаможних селян.

Українське село не мало класової боротьби внутрі себе. „Кудачества" на російський спосіб на Вкраїні не було, бо роля лихварів у нас належала Жидам. Перенісши цю орґанізацію на Україну, большевики всеж не зуміли росколоти села, бо найнятої праці на селі немає, а є „відробіток" незалежних господарів в час молотьби, супряжництво в оранку — рід примітивної кооперації. Комітет незаможних селян (комнезам) часто орґанізується із елементів чужих для села, із московських переселенців. Цей комітет „ледачих" вимагає від селян, щоб вони справно виконували хлібну, одежну та инші рокслади. Із цих роскладок певний відсоток передає й комітетові. Елемент несталий, скорумпований, який є всюди, іде в цей комітет, бо може їсти не працюючи. Ці „комізани" (зінсоване „комнезами") беруть машини у тих селян, які їх мають, ламають їх і т. и. Щоб не тратити грошей на поправку машин (а це коштує дуже дорого), селяне переходять на простіші знаряди господарства, молотять ціпами, косять косами, або жнуть серпами. Як в способах обробки землі, так і в використовуванні продуктів сільське господарство скорою ходою іде назад до натурального хозяйства. Селяне самі тчуть, роблять сірники (без фосфору), свічки, роблять сукно, вичинюють шкіру і т. и. Хліб в зерні фактично продається нижче своєї вартости. Прим., на Катеринославщині пуд пшениці на селі коштував у вересні-жовтні 1500—2000 сов. руб. а пара чобіт 20—300 тис. сов. руб. За оранку 1 десятини треба дати 30 тис. сов. На Київщині, де сов. грошей зовсім не беруть, пуд пшениці коштував у листопаді на керенки — гривні 350 карб., виорати 1 десятину 6.000 карб., фунт соли 80—100 карб. (на совет. 1.000). Торговля хлібом заборонена. Все що везеться в город, конфіскується. Селянин продає хліб тільки, щоб соли купити. Соли теж не можна купувати. Хто везе сіль на продаж або для себе, мусить віддати большевикам. Я зустрічав людей, котрі з Вознесенська до Умані несли на плечах по пуду соли. Але і в таких сіромах відбірають (в серпні такий случай був у Новоукраїнці Херсонщ.). Україна представляє собою картину страшного зубожіння. В Елисаветградськ. пов. мені за голку селянка хотіла дати кусок сала; гасу немає, світять олією, лоєм, а то й скалками. Паперу немає. Сов. ґазети видається на такому папері, що „й з попом не розбереш". Селяне покурили всі, які мали, книги, навіть псалтирі і часословии. Через те й большевицьку літературу беруть на росхват. На селі немає сірників. 1 коробка коштує 300—400 карб. сов. Прадідівські кремінь та кресало з каганцем запанували на Україні в 20 столітті. Село замкнулось. Рідко хто іде із села в село. А щоб хто повіз за 25 верстов, то ні за які гроші. Україна дуже збідніла на робочу худобу, особливо на коні. По даних „Известий" до 1. жовтня 1920 р. з України взято 79 тисяч коней. Їздять волами й коровами. В місцевостях близьких до Бесарабії селяне, боячись реквізицій, продають свої коні за Днїстров.

Транспорт

дійшов до страшного занепаду. Зруйнована, як зелізнича, так і річна комунікація. На залізницях велика недостача рельсів і взагалі металів для ремонту. Через то, прим. одну колію між Жмеринкою-Могилевом мають розібрати і вивести в Росію (приїздив у грідні інж. Томчук із Москви в цій справі). Паротяги попсовані. Їдучи від стації до стації поїзд стає кілька разів, бо немає пари. На паливо вживають дрова. По більших стаціях на запасових коліях стоять ряди зіпсованих паротягів (т. зв. кладовища). Робітництво залізниць, взагалі більш консервативне, ставиться до большевиків дуже неприхильно. По всіх більших стаціях організовано відділи аґітації і догляду (шпіонажу) за залізничниками.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Спів. Драм. тов. Ів. Котляревського відограє **в неділю, 8. мая 1921 р.** в Українській Хаті, 2240 Grayling Ave., Hamtramck, Mich. пораз перший **„ДІВОЧІ МРІЇ"**, комедія в 5. діях зі співами і танцями С. Ковбля. Режисер Д. А. Вступ 50 цнт. Початок о годині 7.30 вечером. Проситься усіх на сегарне представлення, щоби не бракувало ані одного чоловіка, котрий себе зове Українцем, бо се дуже прекрасна драма. Тож приходіть всі!
03-04 **Комітет Укр. Хати.**

ELIZABETH, N. J.

Заходом **Української Банди** буде устроєний **ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ в суботу, 7-го мая 1921 р.** в Lutwin's Hall, 69 So. Park St. Початок о год. 7.30 вечером. Вступ 50 цнт. Весь дохід призначений на піддержанне Української Музичної Школи. На сім концерті буде виступати Українська Банда, між иншими виконає ряд українських мельодий; рівнож буде виступати Український Хор і звісний бандурист Е. Василенко. Будуть також виконані квартети, дуети і сольові виступи. Тому на сей концерт запрошуємо як найчисленнійше.
104-6 КОМІТЕТ.

DETROIT, MICH.

ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

устроює бр. св. Івана Хрестителя, від. 292 У. Н. Союза **в суботу, 7-го мая** 1921 р. в парохіяльній гали при Сікат Евеню, Дітройт, Міш. Початок о годині 7-мій вечер. Родимці, прийдіть а не пожалуєте. За добру і чесну обслугу ручить
03-04 КОМІТЕТ.

SCRANTON, PA.

Тов. Вільна Україна, від. 176 У. Н. Союза устроює **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ, дня 7. мая 1921 р.** в гали Ціпцера, 845 Capouse Ave., Scranton, Pa. Початок о годині 2-ій пополудни. Вступ для мущин 35 цнт., а для женщин 25 цнт. Запрошується всіх Українців зі Скрентон і околиці. — КОМІТЕТ. 04

NEW YORK, N. Y.

Заходом **тов. „Зоря" в Ню Йорку** тов. „Русько-Український Народний Театр" відограє театральне представленне **ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ,** народну драму в 5-ох діях зі співами і танцями **в неділю, дня 8-го мая 1921 р.** в Українськім Народнім Домі, 217-19 East Sixth St., New York, N. Y. Початок о годині 6.30 вечер. Вступ: $1.00, 75 і 50 центів. Режісер: А. Будзіньский, Дірігент: І. Садко. 04-6

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Читач „Свободи", Филадельфія, Па. — Аліянтська Найвисша Рада тепер дебатує ще лиш тільки над справою німецького военного відшкодовання. Можливо, що сесія ще потягне кілька днів. Телеґраму в справі Східної Галичини можна ще й тепер вислати.

ФРАНЦУСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ І ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЄ.

Парижський кореспондент чеської ґазети „Право Ліду" мав розмову з Компер-Морель, яку помістив в своєму орґані.

Компер-Морель є редактором тижневика „Ла Воіх пауяанне" („Селянський Голос"), який видає партія для селян. Сам Компер-Морель син халупника і сам на собі зазнав біду селянського пролетаріяту, а віддався цілий організації села.

Який господарський устрій французького села?

Велика революція в своїх перших початках зробила радикальний крок в земельній реформі: бувші невільники просто розділили землю між себе. Перший поділ наступив уже в 1789 році. Тому у Франції відносно мало є більшої посілости, а земля дуже роздроблена. І з 2,700.000 господарств є 1,400.000 малесеньких господарств, що не мають ні одного наймита, дальших 750.000 має 1—3 наймитів; а тільки 550 тисяч господарств є трохи більші.

Які є статистичні відносини міста до села?

Сільського населення є 55%, в містах 45%.

Які є конкретні цілі партії ваграрному питанню?

Що доторкається **сільських робітників,** то хочемо, щоби були забезпечені всіми соціяльними законами, які вже мають робітники по містах. Отже: гіґієнічні мешкання, осьми годинний час праці, відповідна платня, забезпеченнє на старість і т .п.

Що торкається **дрібних селян,** то розуміється, що соціялізацією не хочемо позбавити їх кусників землі, які вважаємо за їх варстати праці. Противно, стараємось в парляменті, щоби сей ухвалив міліярдовий кредит, аби дрібному селянству уможливити красше, образованнє у фахових господарських школах і уділено всяких засобів, яких потребує новочасне господарство.

Щодо **великої посілости,** то жадаємо, щоби вона була вивласнена, але не розділена, тільки віддана в заряд кооперативним союзам. Велика посілість, яко господарська одиниця, є цілостю, яка під технічним оглядом більше корисна, дрібне господарство. І дрібні господарі мали би лучитися в великі кооперативи, що вели би раціональну господарку. Примушувати їх до сього, розуміється, не будемо, доки самі не прийдуть до того переконання.

Який вплив має партія на селі?

Соціялізм у нас дуже прогрішився тим, що дуже пізно почав роботу на селі. Як довго наш рух був роздроблений в кілька фракцій, тільки один Юлій Ґед (Ґоєюде) старався про село. Та всетаки партія зискала на селі симпатії, а навіть при останніх виборах побідами на селі покрила невдачі в деяких містах. Характеристичною річию є, що маємо більше відданих товаришів між дрібними селянами, ніж халупниками. Халупники мало свідомо і важко пробудити у них клясову свідомість.

В тім дни, коли робітник в місті і робітник та халупник на слі скажуть собі щиро, що творять одну робітничу партію, зможемо сказати, що соціялізм побідив у Франції.

ЗАБИВ ЖІНКУ З ДНІ ПО ШЛЮБІ

В однім готели в місті Лінчберґ, в стейті Верджінія, гість Л. Голенд з Блюфілд, в стейті Західна Верджінія, забив свою жінку, підрізуючи її горло бритвою, а потім покінчив своє життє в той самий спосіб. Пані Голенд з глибокою раною в горлі вибігла зі своєї готелевої комнати, кличучи о лікарську поміч, але зараз впала і умерла. Коли поліція прийшла до готелю і виломила двері в комнаті Голенда, найшла його неживого на долівці. Случилося три дні по шлюбі Голенда. Приятелі Голенда припускають, що причиною його поступку було божевілле, а на доказ свого припущення подають, що який рік тому Голенд терпів на тяжкий напад нервової хороби.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів дасть відповідний опуст. Дворазове оголошенне в 5 стрічок $1.00.